

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
імені Івана ЧЕРНЯХОВСЬКОГО
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ОРГАНІЗАЦІЇ
ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**МІЖВУЗІВСЬКИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР
“ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЯКОСТІ
ВИЩОЇ ОСВІТИ У ВВНЗ”**

Матеріали міжвідомчого науково-практичного семінару
23 листопада 2021 року

Київ – 2021

Теоретико-методичні засади системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у вищих військових навчальних закладах: Матеріали міжвузівського науково-практичного семінару 23 листопада 2021 року. – К.: НУОУ, 2021. – 121 с.

Збірник матеріалів міжвузівського науково-практичного семінару присвяченого обґрунтуванню рекомендацій щодо удосконалення теоретико-методичних засад системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у вищих військових навчальних закладах.

Редакційна колегія:

Салкуцян Сергій Миколайович

заступник начальника університету з навчальної роботи, кандидат військових наук, доцент, генерал-майор (голова редакційної колегії).

Олійник Леонід Віталійович

начальник науково-методичного відділу аналізу та прогнозу освітньої діяльності науково-методичного центру організації освітньої діяльності НУОУ імені Івана Черняховського доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, полковник (заступник голови редакційної колегії).

Кошлань Олександр Анатолійович

начальник науково-методичної лабораторії внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності науково-методичного відділу аналізу та прогнозу освітньої діяльності науково-методичного центру організації освітньої діяльності НУОУ імені Івана Черняховського, доктор філософії, підполковник.

Гнесь Богдан Миколайович

науковий співробітник науково-методичної лабораторії внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності науково-методичного відділу аналізу та прогнозу освітньої діяльності науково-методичного центру організації освітньої діяльності НУОУ імені Івана Черняховського, старший лейтенант.

© Науково-методичний центр організації освітньої діяльності, 2021

© Видавництво Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, 2021

для проведення спеціальних операцій гібридної війни з боку держави-агресора.

9) Визначати суб'єкти і об'єкти протиборства і спеціальних операцій гібридної війни з боку держави-агресора в інформаційній сфері та кіберпросторі держави, що стає об'єктом агресії, знати основні принципи, процеси та методи вивчення цих суб'єктів і об'єктів.

10) Планувати, організовувати та реалізовувати протидію спеціальним операціям гібридної війни з боку держави-агресора в інформаційній сфері та кіберпросторі держави, що стає об'єктом агресії.

11) Розробляти загальні підходи до створення державної політики забезпечення протидії спеціальним операціям гібридної війни з боку держави-агресора в інформаційній сфері та кіберпросторі держави, що стає об'єктом агресії.

Результати дослідження можуть застосовуватися для всіх рівнів підготовки здобувачів вищої освіти, включаючи перепідготовку та підвищення кваліфікації.

Література

1. Закон України Про національну безпеку України. Голос України від 07.07.2018 - № 122.

2. Закон України Про основні засади забезпечення кібербезпеки України. Голос України від 09.11.2017 - № 208.

3. Основи кіберпростору, кібербезпеки та кіберзахисту : навч. посіб. / В. М. Богуш, В. В. Богуш, В. Д. Бровко, В. П. Настрадін ; під ред. В. М. Богуша. – Київ : Ліра-К, 2020. – 552 с.

4. Світова гібридна війна: український фронт / За заг. ред. В. П. Горбуліна. Національний інститут стратегічних досліджень. – К.: НІСД, 2017. – 496 с.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ ДО БЕЗКОНФЛІКТНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Вдович С.М.

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Сучасний фахівець будь-якої галузі повинен володіти гнучкими навичками (soft skills), які сприятимуть якісному виконанню ним професійних обов'язків та кар'єрному розвитку. Особливо актуальне їх формування у фахівців ризиконебезпечних професій, де доводиться швидко адаптуватися до нових, часто непередбачуваних умов праці, вирішувати різноманітні нестандартні завдання, оптимально діяти в екстремальних ситуаціях, працювати з найрізноманітнішими категоріями людей (дітьми, людьми похилого віку, постраждалими, злочинцями та ін.), які можуть перебувати у критичних емоційних станах. Тому такими актуальними є комунікативні навички, покликані забезпечити ефективну комунікацію, взаємодію в команді під час професійної діяльності, розв'язання конфліктних ситуацій, здатність зрозуміло й однозначно доносити необхідну інформацію людям.

Професійне спілкування – це «творчий керований процес взаємообміну повідомленнями, організації взаєморозуміння, досягнення оптимальних взаємодій, взаємопізнання в різних видах діяльності учасників професійно спрямованої комунікації» [1]. Його основними характеристиками є: свідоме та цілеспрямоване управління процесом комунікації, чітко визначена мета, висока професійність і наукова обґрунтованість. Завдяки професійному спілкуванню фахівець має змогу вирішити безліч непередбачуваних завдань і ситуацій, зокрема конфліктних, тому повинен уміти легко і швидко налагоджувати взаємодію, підтримувати контакти з різними категоріями населення, досягати у взаємодії бажаних результатів.

Безконфліктне професійне спілкування – це спілкування, яке будується на основі взаємодії, взаєморозуміння, взаємодопомоги та співпраці, доброзичливості, терпимості й толерантності, емпатії, асертивності, гуманного ставлення до іншої людини. Відомо, що абсолютно безконфліктного спілкування не існує в природі, оскільки між людьми постійно виникають суперечності, неузгодженості, розбіжності, які можуть перерости в конфлікт. Водночас конфлікти сприяють розвитку суспільства, конкретної особистості та її взаємин з оточуючими, активізації професійної діяльності й особистісних стосунків, а також сприяють вихованню в людини важливих якостей характеру, таких як відповідальність, витримка, толерантність, емпатійність, сенситивність тощо.

Безконфліктне спілкування можливе за умови коректної вербалізації особистістю емоцій, переживань і почуттів, розуміння психічних станів співрозмовника, співпереживання і співчуття, толерантного ставлення до людей, активного слухання, вміння управляти емоціями. Коли у взаєминах переважають відкритість і чесність, гуманне ставлення і співпраця, готовність надати допомогу один одному, виникають довіра, взаємоповага, симпатія, дружні стосунки, оптимізм у вирішенні проблем, підвищується самооцінка сторін, їх упевненість у собі та в успіху справи.

Професійне спілкування сприяє самоутвердженню та самореалізації працівників ризиконебезпечних професій, дозволяє їм ефективніше встановлювати потрібні професійні й особистісні контакти, отримувати з різних джерел нові знання і необхідну для роботи інформацію, допомагає набувати досвіду, виявляти організаторські та лідерські якості.

Наприклад, працівники ДСНС завдяки безконфліктному спілкуванню можуть якісніше виконувати такі професійні обов'язки: ліквідувати наслідки надзвичайних ситуацій, рятувати і надавати домедичну й іншу допомогу потерпілим, встановлювати психологічний контакт із потерпілими, організовувати взаємодію з іншими службами й організаціями, проводити опитування потерпілих та очевидців та отримувати необхідну інформацію для з'ясування причин виникнення та особливостей розвитку надзвичайних подій, вирішувати конфліктні ситуації на місці надзвичайних подій та у спілкуванні з колегами і керівництвом, роз'яснювати громадянам правила безпечної поведінки з метою недопущення надзвичайних ситуацій і порядок дій у разі їх виникнення тощо. Професійне спілкування працівників МВС України має свої особливості: опитування свідків, очевидців і потерпілих, допитів злочинців та

підозрюваних, розуміння психології злочинця, пошук важливої для розслідування злочинів інформації, профілактичні заходи щодо попередження злочинної діяльності тощо. Військово-професійне спілкування має свою специфіку: виразність субординаційних відносин «влада – підпорядкування», що призводять у спілкуванні до нерівноправності, асиметрії позицій начальника й підлеглого; підвищена регламентованість і нормативна визначеність форми спілкування військовослужбовців, що задається статутами; розмаїтість і неоднорідність умов, ситуацій і завдань спілкування – від довірливого спілкування в позаслужбовий час до суворо офіційного на службі; від побутових, стандартних ситуацій до бойових, екстремальних; висока стабільність і замкнутість кола спілкування, висока інтенсивність взаємодії з одними й тими ж особами [3., с. 36–37]. Як зазначають автори методичного посібника «Культура відносин у військовому колективі. Порадник командирів», у «процесі професійної діяльності військовослужбовців важливо забезпечити не просто формування комунікативних установок на спілкування з іншими, а саме гуманістичних комунікативних установок, завдяки яким людина не зашкодить іншому, візьме участь у конструктивному розв'язанні гострих проблем» [3, с. 33].

Професійна підготовка до безконфліктного професійного спілкування передбачає формування конфліктологічної компетентності, яка, на думку М. І. Кляп, «під час навчання формується як якість майбутнього фахівця, яка є особливо важливою для розуміння психологічної сутності особистісного аспекту конфлікту» [2, с. 167].

І. М. Матійків виділяє такі компоненти конфліктологічної компетентності: мотиваційно-ціннісний, який відображає загальну спрямованість на побудову партнерських стосунків, мотивацію на вирішення конфліктів зі збереженням стосунків; когнітивний, що пов'язаний із конфліктологічною грамотністю та охоплює теоретичні знання у галузі конфліктології, психології, менеджменту; комунікативний, котрий містить уміння організувати конструктивний діалог з учасниками конфлікту, зважаючи на їхні психологічні особливості й емоційні стани; використовувати технології ефективного спілкування та раціональної поведінки у конфлікті; рефлексивний, який виявляється в саморегуляції особистості у процесі продуктивного залагодження конфліктів; вольовій реалізації знань, умінь, навичок, досвіду, цінностей в умовах конфліктної взаємодії; здійсненні активного впливу на творення організаційної культури і формування сприятливого психологічного мікроклімату в колективі, що забезпечує його стабільний розвиток; емоційно-вольовий, що охоплює здатність особистості до самоспостереження, самоаналізу особливостей власної поведінки у конфлікті та самовдосконалення на основі осмислення досвіду вирішення конфліктних ситуацій [4, с. 439–440]. Ці компоненти функціонально пов'язані між собою та взаємозумовлені.

З метою підготовки майбутніх фахівців ризиконебезпечних професій до безконфліктного професійного спілкування пропонуємо вивчати комплекс психологічних дисциплін: «Основи психології», «Конфліктологія», «Психологія спілкування», «Психопедагогіка безпеки». Після вивчення

теоретичного матеріалу доцільно закріпити знання на практиці. Цьому сприятимуть «Тренінг комунікативності», «Тренінг конфліктологічної компетентності», «Тренінг управління емоціями», «Тренінг сенситивності» та ін. Завдяки тренінговій роботі майбутні фахівці ризиконебезпечних професій оволодіють такими навичками: ефективного налагодження і підтримання контактів у різноманітних ситуаціях професійної діяльності, у тому числі екстремальних, презентації та самопрезентації, активного слухання та сприйняття інформації; оптимального поєднання вербальних і невербальних засобів у професійному спілкуванні; подачі й отримання зворотного зв'язку під час комунікації; глибинного пізнання внутрішніх психічних станів власних та партнерів по спілкуванню; вербалізації почуттів та емоційних станів; позитивного мислення; попередження й управління конфліктами; управління емоціями в конфліктних та екстремальних ситуаціях; розпізнавання психологічних впливів, у тому числі маніпулятивних; ефективного переконання й аргументації; конструктивної побудови діалогу та використання технік ефективного спілкування, подолання комунікативних і психологічних бар'єрів; групової взаємодії, ділової комунікації тощо.

Література

1. Берестенко О. Г. Культура професійного спілкування: навчальний посібник. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 300 с. URL : http://megalib.com.ua/book/111_Kylytyra_profesiinogo_spilkyvannya_.html
2. Кляп М. І. Зміст конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців та особливості її формування Педагогічні інновації у фаховій освіті: збірник наукових праць. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2014. Вип.1(5). С. 166–173.
3. Культура відносин у військовому колективі. Порадник командира : метод. посіб. / за заг. ред. Н. А. Агаєва. К. : Видавничий дім «Освіта України», ФОП Маслаков Р.О., 2021. 121 с.
4. Матійків І. М. Роль конфліктологічної компетентності керівника у створенні безпечних психологічних умов праці у педагогічному колективі. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 2 (1). С. 434–444.

ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Гострик С.Р.

Національна академія Служби безпеки України

На тлі анексії Криму, терористичної агресії на Сході держави, розгортання країною-агресором сценаріїв «розхитування» суспільно-політичної та соціально-економічної обстановки, а також загрози військового вторгнення з боку Російської Федерації, сталися кардинальні зміни у всіх сферах життєдіяльності України. Ці зміни сформували нові вимоги до підготовки та підвищення кваліфікації фахівців для Служби безпеки України, перегляду чинного законодавства та практики правозастосування з огляду на нові реалії сьогодення.

З М І С Т

Артамощенко В.С. Рекомендації щодо створення системи зовнішнього оцінювання курсів професійної військової освіти за підсумками службової діяльності випускників.....	3
Богущ В.М., Бровко В.Д. Щодо підготовки фахівців для системи протидії гібридній війні з боку держави-агресора в інформаційній сфері та кіберпросторі.....	15
Вдович С.М. Підготовка майбутніх фахівців ризиконебезпечних професій до безконфліктного професійного спілкування.....	18
Гострик С.Р. Щодо особливостей підготовки фахівців служби безпеки України.....	21
Дерев'янчук А.Й. Інформаційні технології як засіб підвищення якості вивчення військово-технічних дисциплін.....	24
Зельницький А.М., Заболотний О.А., Васильєв О.М. Управління якістю вищої військової освіти.....	26
Каракуркчі Г.В., Голда М.А., Шутов О.О. Професійний розвиток наукових та науково-педагогічних працівників ввнз як складова внутрішньої системи забезпечення якості вищої військової освіти.....	32
Кашуба В.Ф., Олійник Л.В., Остапенко В.С. Роль і місце системи контролю якості підготовки слухачів в загальній структурі освітнього процесу ВВНЗ.....	34
Коваль І.С. Соціальна успішність рятувальника як педагогічний феномен.....	42
Коваль М.С. Професійна компетентність фахівців служби цивільного захисту.....	44
Коваль М.С., Литвин А.В. Провідні функції інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти в умовах діджиталізації.....	45
Кошлань О.А., Аксанов Т.М., Колдов О.О., Свідницький С.М. Система забезпечення якості вищої освіти в закладах вищої освіти.....	49
Лабунець В.Ю. Освітня діяльність у вищих військових навчальних закладах, методи та способи її покращення.....	51
Майстренко О.В. Елементи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти	53
Матвєєнко О.В. Зарубіжний досвід гарантування якості освіти у ВВНЗ.....	56
Мацевко Т.М., Годованський О.О. Аналіз нормативно-правових актів з питань оцінювання результатів навчання випускників ввнз, за підсумками їх службової діяльності.....	61
Мірошніченко В.І. Актуальні питання удосконалення якості вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні у вищих військових навчальних закладах.....	68

Монастирський В.М. Педагогічні засади формування професійної спрямованості майбутніх військових фахівців у військових навчальних підрозділах ЗВО.....	70
Олійник Л.В., Луньо В.М., Павлюк І.М., Семенов А.В. Професійна компетентність магістрантів військового управління: психолого-педагогічний аспект	73
Осауленко В.М, Гнесь Б.М., Терновий О.В. Анкетування учасників освітнього процесу у вищому військовому навчальному закладі: сутність та методика проведення.....	76
Паламар М.І., Каракуркчі А.В., Євич Ю.В. Інструменти оцінювання професійної кваліфікації наукових та науково-педагогічних працівників ВВНЗ, задіяних до реалізації освітніх програм.....	78
Переверзін Ю.П. Особливості кадрового забезпечення наукової, науково-технічної і науково-педагогічної діяльності вищих військових навчальних закладів та наукових установ в системі міністерства оборони України.....	79
Торчевський Р.В. Управлінська культура офіцерів Збройних Сил України в сучасних наукових дослідженнях.....	82
Трубавіна І.М. Військово-соціальна робота в НГУ – зміст і мета нової навчальної дисципліни.....	89
Тюрін В.В., Салій А.Г., Кас'яненко М.В., Опенько П.В., Мартинюк О.Р. Актуальні питання розвитку системи вищої військової освіти за досвідом підготовки фахівців Повітряних Сил.....	92
Шемчук О.М., Шемчук В.А., Кубракова С.М., Організація медико-психологічної профілактики та реабілітації військовослужбовців.....	96
Шемчук В.А. Система інформаційного забезпечення фізичної підготовки у Збройних Силах України.....	99
Шпортько В.О. Організаційно-методичні рекомендації щодо розвитку професійної культури майбутніх військових лікарів у системі військово-медичної освіти.....	101
Ягупов В.В., Горбачевський С.К., Плохута І.С. Діагностувальна компетентність майбутніх докторів філософії.....	105
Ярошов М.І. Актуальні питання організації планування і супроводження розкладу занять у ВВНЗ з використанням автоматизованої системи типу “Деканат”.....	107
Ясенко С.А., Грицюк Ю.Д. Зміна вимог до систем менеджменту як передумова реформування освітньої діяльності військової сфери.....	112

**ЗАКЛАДИ, ПРЕДСТАВНИКИ ЯКИХ
БРАЛИ УЧАСТЬ У МІЖВУЗІВСЬКОМУ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОМУ СЕМІНАРІ**

1. Департамент військової освіти і науки Міністерства оборони України
2. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
3. Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
4. Національна академія Національної гвардії України
5. Національна академія Служби безпеки України
6. Національна академія Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
7. Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського
8. Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
9. Сумський державний університет
10. Черкаський Національний університет імені Богдана Хмельницького

Наукове видання

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЯКОСТІ ВИЩОЇ
ОСВІТИ У ВВНЗ

Матеріали міжвузівського науково-практичного семінару
23 листопада 2021 року

Рекомендовано до друку відповідно до Річного плану наукової і науково-технічної діяльності Національного університету оборони України імені Івана Черняховського на 2021 рік

Матеріали подано в авторській редакції. Автори статей відповідають за достовірність і вірогідність викладеного матеріалу, за належність даного матеріалу йому особисто, за правильне цитування джерел та посилання на них. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редакторів.

Редактори-упорядники: *Олійник Леонід Віталійович,*
Гнесь Богдан Миколайович
